

“Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa” (Nichita Stănescu)

martie 2011
anul II, nr. 3 (12)

LitArt

Se distribuie
GRATUIT.

Publicație lunară de cultură. Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor. ISSN: 2067 - 5240

Kozma Rozália - artistul plastic al lunii martie și

Metamorfoza firelor

Născută la Târgu-Mureș, într-una din zilele lui cireșar, artista Kozma Rozália este absolventă a Academiei de Arte Vizuale „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca cu specializarea Design Textil. Premiile sale, printre care: Premiul publicului Ariadnae-2002, Premiul Academiei de arte vizuale „Ion Andreescu”- Cluj Napoca 1996, Premiul II la „ZIM”- secția design textil - București, vin să consolideze imaginea unui artist creativ și riguros. (Cora FODOR)

Oglinda spartă sau metehne vechi și noi

de Eugeniu NISTOR

Trăim una dintre cele mai ticăloșite perioade sociale din câte au cunoscut aceste plaiuri, zise mioritice, fapt recunoscut și în afara granițelor țării. O perioadă marcată de absurditate și ridicol, care curge fără oprire, în acest fel, din 1990 încoace. Atunci s-au rupt zăgazarile și s-a spart oglinda, fărâmițându-se în mii de bucăți – toate însă preluând ceva din *tirania întregului*, astfel încât ne-am pomenit peste noapte cu mii de mărunți dictatori prin toate unitățile administrativ-teritoriale ale originalei noastre democrații (județe, ministere, agenții, direcții deconcentrate, primării, universități etc.). Căci dacă au apucat băieții „deștepți” la cârma unui sistem, nu i-au mai putut urmări de acolo nici cu buldozerul! Și-au adus în instituțiile luate „în arendă” de la stat și transformate în srl-uri, în primul rând, rudele, apoi, acoliții – adulatori, amante etc. – iar dacă a mai rămas, totuși, vreun post vacant, l-au scos la mezat: l-au ocupat cine a dat mai mult! În schimb, i-au dat afară, fără nici un fel de remușcări, pe funcționarii corecți și pricepuți, deveniți incozi! Așa se face că, în mare măsură, instituțiile statului s-au deprofesionalizat, schemele de funcționari fiind ocupate de inși de teapa lui „neica Ni-meni”; adică, astăzi, avem: parlamentari demagogi, lacomi și iresponsabili, miniștri și înalți funcționari țepari, rectori și directori impostori, profesori și cercetători plagiatori, inspectori șmecheri, vameși hameși, medici și polițiști șpăgari, judecători docili și corupți, jurnaliști obedienți ș.a.m.d. – cu alte cuvinte, o mulțime de indivizi buni de nimic, încadrați pe bani grei la stat, cu liber acces la pârghiile diverselor sisteme, pe care se pricep de minune să le folosească în interes propriu. Regulile de bază, după care funcționează toate aceste angrenaje sociale sunt: raptul, șantajul, furtul, mita, șpaga și câștigul de orice fel, mai ceva ca în mult hultima vreme fanariotă. Am putea spune, astăzi, fără nici o reținere, că nicicând nu a fost mai actuală celebra *rețetă de succes social*, cunoscută din romanul lui Nicolae Filimon, *Ciocoli vechi și noi*: „Fă-te om de lume nouă, să furi cloța de pe ouă!”

Odihnă, noapte, uitare

de Iulian BOLDEA

Cel mai cunoscut teatrolog român al momentului, George Banu e adeptul unei scriituri în care amprenta stilului eseistic este precumpănitoare. Recentă apariție a lui George Banu, *Trilogia îndepărtării: odihna, noaptea, uitarea* (Ed. Cartea Românească, 2010) se pliază pe o astfel de dominantă stilistică, autorul reunind citate, impresii, confesiuni, cu o tematică diversificată, pusă, în general, sub semnul tutelar al *îndepărtării*. *Odihna*, prima parte a cărții, e construită pe principiile structurării lexicografice, fiind marcată de formulele definițiilor ferme, de corelații și asocieri de termeni, noțiuni și nuanțe semantice, uneori de ordinul paradoxului („Odihna reclamă curajul de a-ți asuma absența din mijlocul oamenilor; curajul de a fi uitat de ceilalți”). Câmpul semantic al odihnei mizează atât pe resursele benefice, cât și pe cele negative ale termenului (curajul odihnei, tradiția odihnei, antracul, ca odihnă în derularea spectacolului teatral etc.). George Banu insistă și asupra funcțiilor odihnei, de la cele de recuperare, de concediu sau de remediu, la cele de sancțiune socială, de confort intelectual sau de spațiu securizant marcat de un sentiment de pace, de liniște interioară sau de anestezie temporară în tumultul unei realități dezorganizate, chiar dacă, atrage atenția eseistul, în comerțul intelctului cu propriile sale resurse și limite, poate să survină o anume dificultate comunicațională. Odihna este, precizează autorul, un antidot al risipirii incontinentă, al dizolvării entropice în forme fortuite și în activități multiple, capabile să abolească dinamica identitară a eului. Pe de altă parte, depărtarea, detașarea de spectacolul cotidian reprezintă o modalitate de regăsire a propriului sine, de ajustare a propriilor trăiri la imperativele momentului, de adecvare a gesturilor și atitudinilor la revelațiile asumate de propriile structuri identitare. Benefice sunt, de asemenea, în economia cărții lui George Banu, referințele la artele plastice (Caravaggio, Delacroix, Van Gogh, Magritte etc.), la opere literare diverse, la dramaturgie mai ales, cu potențialul său de semnificații și simboluri. (Continuare în pag. 7)

Schiță în cărbune

Leon Baconsky

de Al. CISTELECAN

BACONSKY, Leon, istoric literar, traducător. Născut la 4 mai 1928, în Lencăuți-Hotin. Fiul preotului Eftimie Baconsky și al Liubei (n. Marian), învățătoare. Fratele lui A. E. Baconsky. Studii liceale, încheiate în 1951, la Râmnicu Vâlcea. Facultatea de filologie a Universității din Cluj. Carieră universitară la Facultatea de filologie a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj (1955-1990). Debută în *Steaua*, în 1954. Editorial debutează ca traducător al *Cronicii domniei lui Carol al IX-lea* de Prosper Mérimée (1963). Colaborează, dar nu foarte susținut, la revistele *Steaua*, *Tribuna*, *Astra*, *Lucașfărul*, *Secolul 20*, *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”*, *Contemporanul*. A semnat și cu pseudonimele C. Dornescu, Septimiu Turcu, Vlaicu Țion. A publicat, în 1968, volumul *Marginalii critice și istorico-literare* (Editura pentru literatură, București). Activitate mai susținută de traducător. Multe studii și articole rămase în reviste.

Singurul volum al lui Leon Baconsky e compozit și ca specii critice și ca subiecte. El cuprinde articole omagiale, recenzii și studii propriu-zise, dar și comunicări riguroase de istorie literară. De întins se întinde de la clasicii (Eminescu) până în contemporaneitate (Victor Felea, Aurel Gurghianu, pe atunci poezii tineri). Indiferent de specie și de pretext, scrisul lui Baconsky e riguros, aplicat, documentat, de extremă onestitate și echilibru. Practic, „omagialele” sînt monografiile concentrate, fără protocol encomiastic. Cel dedicat, de pildă, lui Vladimir Streinu, se ocupă atât de poezia acestuia, cât și de critică, situîndu-l, totodată, în contextul critic interbelic. Baconsky vine întotdeauna cu elemente concise de istorie literară și abia apoi trece la nivelul interpretativ. Cînd comentează cărți de critică sau istorie literară, Baconsky își restrînge comentariul la descriere, la rezumatul problematicii. Nu polemizează, nu ironizează, nu șicanează. (Continuarea în pagina 7)

Poetul la 60 de ani

Ioan GĂBUDEAN s-a născut la Cipău, jud. Mureș. Este profesor de limba română și membru al Uniunii Scriitorilor din România (2000), președinte al Clubului Național de Haiku "Bucurii efemere" din Târgu-Mureș

(2002) și membru al Uniunii Epigramiștilor din România (2006).

A scris poezie clasică și modernă, haiku (prezent în cinci antologii internaționale), epigrame (prezent în cinci antologii naționale), tanka, renga, haibun (proză scurtă), poeme într-un vers, rondeluri, aforisme, în total 37 de cărți.

A fost tradus în engleză, franceză, italiană, germană, japoneză, sârbă, suedeză, slovenă, greacă etc.

Cel mai recent volum al său "60 de ani de singurătate", din cuprinsul căruia publicăm și noi poemele de mai jos, a văzut lumina tiparului pentru a marca 60 de ani de existență ai poetului.

La cascadă

În grădina poetului
Singurătatea se ascunde
ca o șopărlă printre pietre

mă joc de-a v-ați ascunselea
ca-n copilărie
până mă copleșește tristețea

apoi ascult cascada
care îngroapă țipetele de durere
ale cocorului rănit...

La vânătoare de ciocârlii

Merg să vâneze ciocârlii
nu le mai place zborul, nu le mai place cântecul
dar niciunul nu se mai întoarce acasă
cu sufletul împăcat și liniștit.

Cerul e atât de gol fără ele
vara nu mai e vară cu siguranță...
Și tu, iubito, de ce nu mai vii
sau ești și tu molișită de vânătoarea de ciocârlii?

Un fel de autoportret

Nu mi-am tăiat urechea
precum Van Gogh

și nici n-am pictat eu Gioconda
vă asigur

n-am fost niciodată în grădinile
suspendate ale Paradisului

și nici nu l-am întâlnit în carne și oase
pe bătrânul Nichita

n-am fost vreodată invidios
pe preafericitele privighetori

dar vă asigur
c-aș fi vrut atât de mult să fiu
pictor, înger, pasăre sau poet gata oricând
să mă dau cu capul de stele
să pot să v-aduc Fericirea aici pe pământ...

Gânduri în spital

Aștept
să mă vindec
de melancolia norilor
de tristețea ploilor
de solitudinea stelelor
de păcatele tineretelor
de patima cititului
și de durerea scrisului...

Mircea DUCA

Azi sau ieri

Ne-am mutat de curând
în cuvinte noi,
într-un nou fel de a vorbi,
despre bine și despre rău
și despre nevoi.

În jur e mult șantier.

S-a întors totuși
și anul acesta
cârdul de cocori.

Invocație

Toate hamurile sunt vinovate,
șeile, toate,
pintenul,
chiar dacă a descălecat,
biciul și el, împletitul din mătase.

Dă-ne Doamne,
înțelepciunea,
puterea
și judecata
tropotului de cai.

Vânătoare regală

Mă gândesc,
cu gesturi feline la
o seamă de lucruri
din tine.
Nu că n-aș ști
dar ești pentru mine
vânătoarea regală
cu care, sunt sigur
vei veni.
Ce-ți veni așa deodată?
ce-ți veni de glonț?
Dulce glonț de dor
de tine.

Melania CUC

Dinspre turnul primăriei de galben

Cad hului morți și paginile smulse
Din registrul stării civile.
De mâine dimineață precis
Pâinea neargă va fi palidă și întinsă-preș
Pe masa de taină.
Nu am slugă, nu mai am stăpân,
Nu mai știu să-ți zâmbesc
Din oglinda asta împodobită
Cu valve de stridii domestice
Și pahare golite de vin altoit.
Verde de Paris torn peste rugul aprins și...
Otrava asta-i pe gratis
În spițeria ce-și doarme amiaza
Sub umbra dudului îmbrăcat
În coconi din viermi de mătase.
Liniștea mea înfloreste-n secret
Peste lacul cu știme gârbovite de icre
Și pescarii care încă nu s-au născut.

Carolina Ilica

• Poetă, traducătoare, eseistă; profesor, ziarist, diplomat; director artistic și vicepreședinte al Fundației Academia Internațională Orient-Occident; director artistic și președinte al Juriului Festivalului Internațional „Noptile de Poezie

de la Curtea de Argeș“;

• Carolina Ilica s-a născut la data de 19 martie 1951, în satul Vidra, comuna Vîrfurile, județul Arad, România;

• Membră a Uniunii Scriitorilor din România, din anul 1975;

• Profesor la Liceul Pedagogic din Arad (3 ani), apoi redactor la ziarul „Scânteia Tineretului“ și „SLAST“ din București, iar după 1989 publicist comentator la ziarul „Tineretul liber“ și „Vocea României“, semnând reportaje, eseuri, cronici, poezie, traduceri etc., interviuri cu personalități române și străine;

• Din anul 1994, diplomat în Republica Macedonia;

• În anul 1997 întemeiază, împreună cu poetul Dumitru M. Ion, Fundația și Organizația Culturală Academia Internațională Orient-Occident, cu mai multe programe, între care și Festivalul Internațional „Noptile de poezie de la Curtea de Argeș“ (la cele 12 ediții de până acum au participat circa 700 de autori din întreaga lume), Festivalul Tinerilor Poeți (din 2 în 2 ani) etc.

• 24 cărți de poezie (din care 9 selecții tematice sau antologii critice); 1 volum de eseuri (însoțite de traduceri) despre mari poeți ai lumii;

• 81 de volume de traduceri, singură sau în colaborare, de la texte ale Egiptului antic până la candidații Nobel precum Mateja Matevski, Adonis ori Seamus Heaney (Premiul Nobel pentru Literatură, 1995);

• 24 volume din lirica sa au apărut în 30 de limbi;

• 30 de premii naționale și internaționale pentru poezie, traduceri, jurnalism cultural, integrare europeană.

Puțin mai mult

Nu știu decât să cânt aici, pe lume.
(De altceva nu-s bună de nimic?)
Și-n loc de-a veri: doar nume și prenume,
Unul mai mare, celălalt mai mic.

Dar unde e iubitul? Maica, unde?
Apoi copilul? Unde-i Dumnezeu? –
Orient-Occident; De mine chiar în mine El se-ascunde,
Cum se ascunde binele în rău.

Copilul, crescător – tot mai departe,
Măicuța,-mbătrânind – tot mai demult.
Iubitul cu uitarea mă împarte

Până-ntr-atât că nici nu m-am născut.
Din ce-am avut nimic n-am pus deoparte.
Decât... Decât să cânt. Puțin mai mult.

Și să-l ridic în lumea ce-l cunoaște
De cât l-am tot cântat de pe pământ.
Și-ncet, amirosind a grâu și-a moaște
Să-nvăț să cânt tăcând de sub pământ.

Avionul-de-seară

Tremură iar în auz libelula de-argint,
Avionul de seară.
Un fum, o tăcere prea groasă plutește
În urmă, pe-ntregul oraș.

Cândva așteptam Avionul-de-seară...

Muzeul amintirilor păstrează
De-atunci nevindecate amănunte:
O floare strivită în mers. O albină.
Un copil rătăcit. Telefoanele moarte
În poșta deschisă, străină.

Cândva alergam spre Iubire
În sandale noi de nerăbdare.

Acum mi-e rușine:
Sunt ca o bătrână care abia
Își mai aduce aminte de sine.

Gheorghe PĂCURAR

Pleoapa destinului

Sub pleoapa destinului
Stă sufletul meu însingurat,
Numărându-și clipele
Bune și rele,
Rătăcit prin pădurile memoriei
Și visând la eternitate
Vrând-nevrând.
Sub sita destinului
Se cerne norocul meu,
Cu zilele albe și negre,
Până mântuirea va veni
Și mă va scăpa
De îndoielele acestei lumi
Și de dorințele toate.
Sub geana destinului
Sunt toate și toți,
Cei ce bântuie neliniștiți
Cu gândurile ce ard
În spectacolul lumii,
O himeră a sorții,
Ce nu încetează nicicând.

Străluciri în noapte

Sufletul meu tânjește spre cer
În noaptea cu lună plină,
Străluciri multicolore
Clipesc în noapte,
Ca o ultimă suflare
A destinului ce-a pus stăpânire
Pe simțire.
Cai apocaliptici tropăiesc
Îndreptându-se spre zări
Mai senine,
Iar umbrele lor încolonate
Străjuiesc semnele amurgului,
Pe cărări numai de ei știute,
În pulberea vremii.
Sufletul meu plin de singurătate
Stă ascuns printre ruine,
Numărând stelele sclipitoare
Și prefigurând pe harta cerului
Nebănuitele străluciri
Ce vor lumina noaptea
Acum și pururea.

Bocet

Nu mai e mult și o să crească *iarbă*
Și peste pieptul meu, îmi spuse, frânt.
Și-n nări îmi năvăli miros de *iarbă*,
Dar, mai întâi, de reavăn din pământ.

Mă și vedeam în locul lui, cu *perna*
Țărâni moi crescându-mi peste piept.
Sub ceafa cu bărbia-n sus, tot *perna*:
Țărâni tari în care să-l aștept.

Când va ploua, să-mi pară că m-ar *plânge*?
De-o plânge, să îmi pară c-ar ploua?
Ori el și ploaia, în duet, vor *plânge*,
Umflând ca pe-o sămânță carnea mea.

Din pieptul tumular, apoi, prin *piele*
Și printre coastele de porțelan,
Să îmi răsără grâu, doar grâu, prin *piele*,
Ca într-un bocet din Teleorman.

Și dând în spic, să-mbete cu parfumul
De fată și femeie, la un *loc*,
Cum eu, în viers, icnind precum pânul
Plăcere și durere la un *loc*.

Iar când și dragu-mi va fi pus *alături*
Ori peste mine ca pe catafalc,
Cu bobi de grâu să sparg, să-mping în *lături*
Lăcata morții, soarta să i-o sparg.

Poemul scurt al lungii mele vieți

N-am darul de-a fi bogată.
De-a fi fericită, cu-atât mai mult nu.
Și, totuși, o dată și-odată
Inima mea se umplu:

De dragoste sau poezie?
Totuna! Încât aș putea să și mor.
De mai trăiesc e doar spre-a descrie
Dorul de starea aceea de dor.

Revolta unui artist

- interviu realizat de Cora Fodor cu artistul plastic Dorel David Morar -

Într-o lume deviantă, a cărei prăbușire o resimte din plin cu deznădejde, artistul Dorel David Morar trăiește o stare de revoltă care „doare”. Revolta e împotriva degradării culturii neamului românesc. Exprimarea acestei revolte nu se vrea percepută ca o defulare ci ca un „semnal de alarmă” cât încă se mai poate recupera ceva la nivel spiritual.

Întrebările, neliniștile pe care și le ridică și care îl preocupă nu țin de satisfacerea egoului, ci mai degrabă provin din creștinismul „iubește-ți aproapele”, în încercarea de a-l salva cultural. Nu doar la modul idealist, ci cu soluții concrete.

Refugiul în creație (văzută și ca formă de împărtășire a propriei credințe) ar putea fi forma cea mai comodă pe care ar putea-o aborda. Dar, acuta conștientizare a surpării valorilor, îi determină luarea de atitudine.

La fel cum materialele pe care le folosește în propriile-i „Alcătuiri” artistice sunt luate din imediata vecinătate a consumării obiectelor uzuale, considerate ca ne mai fiind folosite, și „realcătuirea” spiritului neamului se poate face din seva valorilor pe care le-am marginalizat și bagatelizat.

Cora Fodor: Cum deznădejdea este un păcat, ea nu trebuie să copleșească. Există totuși o speranță?!

Dorel David Morar: Câteodată cad până în pragul celei mai crunte deznădejdi. Entuziasmul e mai mult o amintire... Un gând îmi mai dă echilibru în spațiul cultural: cred, cu toată ființa în Judecata de Apoi a valorilor. Cred că nu doar oamenii, ci și urmele lăsate în jocul liber al Duhului se vor cerne și asta îmi dă o minimă liniște și responsabilitate în atelier.

C.F.: Creația pentru tine nu presupune o decontextualizare, o sustragere din concretul în care ești ancorat. Nu ești un „personaj” suspendat, plutind deasupra realității care macină neamul ăsta, ci ești parte integrantă. Ai vreun model?

D.D.M.: Am o admirație nelimitată pentru artiștii care reușesc să-și dozeze energia creativ- “să crezi așa cum respiri”- și la nevoie, să se rupă de context (social). Eu nu reușesc! Și reperul meu în acest sens este Brâncuși în 1907. A știut să tacă. Nu cunosc nici o referire a sa la drama țărănimii românești din acel an și poate că a concentrat în Rugăciunea toată suferința, transfigurată. O împăcare resemnată ce o apropie de Pietă lui Michelangelo... El, țărânul oltăean, imposibil să fi rămas indiferent când peste 10.000 de țărani au fost împușcați... Astăzi, drama Țării este, cred, mult mai profundă...

C.F.: Ai avut câteva conferințe cu teme care ar putea părea, din perspectiva unora, demonetizate, perimate - mă refer la „Brâncuși”, „Eminescu”- și totuși ai reușit să stârnești publicul printr-o altfel de punere în discuție, o reconsiderare. La ce te-ai gândit în continuare?

D.D.M.: Am încercat să structurez gânduri, frământuri, idei, poate soluții, într-o formă coerentă, ușor de “citit” pentru o posibilă serie de întâlniri cu tema Identitate și Sens (Rost) și Despre derivă; am încercat să mă lămuresc mai întâi pe mine, să înțeleg, să găsesc o explicație rațională la ce ni se întâmplă, la acest aparent haos; cred că am ajuns la câteva limpeziri, nu știu dacă mai interesează pe cineva... toți sunt nerăbdători să iasă din “criză”, deriva nu o percep, deși - cred eu - nouă de aici ni se trage...

C.F.: O temă pe care am discutat-o împreună (stârnindu-mă și prin natura meseriei mele de muzeograf) și la care aș vrea să faci referire, este cea legată de implicarea muzeului în educație și în completarea universului cultural al fiecăruia dintre noi. Cum percepi acest lucru din exterior dar și din postura unui „făcător” de cultură?

D.D.M.: Da, aș vrea să ating în acest interviu una din temele care mă frământă și care poate interesa societatea, dar este o necesitate pentru colegii de breaslă: tema Muzeului. Muzeul nu este propriu tipologiei noastre culturale. Aparține civilizației occidentale și se pare, prezent la noi mai mult din imitare neasimilată. La noi, frumosul s-a produs spontan, și-a trăit traiul, s-a distrus, a renăscut, într-o perpetuă seninătate copilărească, până când ispita occidentalului l-a plantat oarecum artificial, să fie, în unele orașe (nu știu dacă orice oraș la noi are un muzeu). Pentru artele vizuale cel puțin, eu am aderat la soluția muzeului fără rezerve. În interior sau aer liber, se poate vedea, admira, analiza, devenirea spirituală a unei (unor) culturi. Eu cred că încă mai avem două valori prin care - repet - încă mai putem avea o bună întâlnire, firească, normală, cu lumea: prin Natura și Cultura noastră. Și mi se par cele mai disprețuite și mai batjocorite din tot arsenalul de posibilități puse în joc. Acum câțiva ani - în trecere prin Cluj - am asistat la Institut la înmânarea titlului Honoris Causa regizorului Andrei Șerban. În cuvântul de mulțumire, dânsul a spus câteva lucruri pe care le-am reținut: că arta sa este un happening continuu, că fiecare spectacol e irepetabil, că arta teatrală depinde de spectatorul viu, prezent în sală, față de alte arte (plastice, film) care au avantajul că dacă ce fac ei nu este primit “acum”, operele pot aștepta, conservate, să le vină vremea. Aici văd eu rolul muzeului, nu doar de prezentare - oricum mult prea restrânsă - ci și de depozitar pentru vremuri mai bune, și îl mai văd în imaginația mea, mult extins în varianta de artă contemporană și poate, să ni-l însușim, să ni-l facem propriu, familiar... Cred că aici e un potențial imens nepus în valoare... Sigur, mi se va spune: nu sunt fonduri, nu sunt bani...

Câte hale industriale nu s-au dat în condiții dubioase pentru ca “proprietarii” să le dea la fier vechi!... În occident se pot vinde pe 1\$ pentru destinații culturale... Încă avem hale de o frumusețe surprinzătoare, arheologie industrială, în cele mai neașteptate locuri - și eu știu câteva - care amenajate, ar putea primi asemenea destinații... exemple abundă de bani risipiți prostește... Rostul muzeului este o prelungire firească a actului de educație, acces la sursă, ar presupune în mod firesc și mijloace de transport, infrastructuri, servicii... Avem textul, ne lipsește contextul... iar noi construim catedrala neamului în umbra casei poporului, în timp ce numai în județul Mureș, în ultimii 20 de ani, jumătate din Bisericile de patrimoniu s-au năruit... Iată unul din aspectele derivei... Trăim într-o continuă defazare retardată....

C.F.: Crezi că ar putea exista la noi, o formulă instituționalizată și viabilă de funcționare a culturii la parametri normali? Cât de idealistă ar fi?

D.D.M.: Eminescu vorbea despre un Stat Cultural...așa cum îl intuiesc eu, ar fi un stat care își propune ca prioritate, ca vârf de lance, Cultura. Și-ar permite un stat cultural să refuze un artist român când vrea să se întorcă acasă așa cum a făcut-o cu Brâncuși? Și el nu e singurul care trebuie recuperat...avem multă pictură românească contemporană în străinătate...de atelierul din țară care gem de lucrări, nu mai spun nimic... decât că ar umple kilometri de simeză...asta ar fi “industria” unui asemenea stat și am putea avea câte un muzeu important la fiecare 100 de km.

C.F.: Într-un astfel de stat cu corupția cum rămâne?!... La ce nivel e gustul publicului și capacitatea sa de înțelegere? Ce și-ar dori, cultural mă refer?

D.D.M.: Nu mă scald în iluzii, noi nu avem un public format, asemenea investiții pot păstra și expune valori, dar ele și pot forma, modela publicul. Soluții există, trebuie și se vrea: în parteneriat de stat - infrastructură - și artiști, sau privați (impliniți cultural) și artiști... Un exemplu: Tg Mureș nu are librăria Cărturești... să ne imaginăm un complex cu librărie bună, ceai, cinematograful(e), săli de conferințe, spații de expoziții, ateliere... Noica spunea că nu poți da apă cuiva dacă nu-i este sete, dar poți să-l însetezi... un fel de Weekend cultural... un exemplu local...

C.F.: Ce anume și cât de mult se valorifică din moștenirea noastră culturală? De fapt a mai rămas ceva din ea? Cum se poate resuscita și folosi în favoarea „salvării” noastre?

D.D.M.: Noi am dat pasărea din mână pentru cea din gard, la propriu și la figurat... La propriu, pentru că Brâncuși a fost refuzat când a dorit să lase Atelierul său României - și aici statul

român are întreaga responsabilitate - am văzut un reportaj în care se afirma că statul francez l-ar fi obligat să-și ia cetățenia franceză; cuvântul corect ar fi “curtat” și a acceptat, după refuzul statului român... și la figurat, pentru că am abandonat propria tipologie culturală, care conținea în tezaurul ei și accesul la limbajul lui Brâncuși... aici responsabilitatea e împărțită - stat, societate... și ne plângem de sărăcie.

Față de Brâncuși, Neamul nu și-a răscumpărat greșeala câtă vreme nu l-am recuperat cu adevărat; pe de o parte el este accesibil și încă neînțeles de publicul larg (munți cu elicoptere la Poarta sărutului spune destul) iar pe de altă parte nu s-a făcut nici un efort să se cumpere piese care rar mai apar în licitații... dacă nu statul, măcar proaspeții noștri milionari... se pare că nu împlinesc criteriile... pe lângă bani, mai e nevoie de ceva...

Căți înțeleg că starea de azi a neamului e asemeni Poporului Ales în pustie, când pedepsiții mureau mușcați de șerpi... și Moise le-a făcut un Șarpe de aramă... Cultura poate fi vindecătoare, e mai mult decât turism... avem nevoie de o pasăre a lui Brâncuși așezată în centrul fizic al României asemeni Șarpelui de aramă... Suntem ca Fiul risipitor care încă mai are ceva de risipit, încă mai zăbovește, se vede că încă nu am ajuns la ora adevărului, la troaca porcilor... la cutremur și la căință...

C.F.: Cutremurul... un subiect de actualitate în ultimele zile. Poate fi privit pe mai multe paliere de interpretare...ce cutremur trebuie să suferim ca să ne „deșteptăm”(apropos de imn) din letargie?

D.D.M.: Cutremur la propriu în Japonia, noi avem nevoie de un cutremur interior... Japonia pentru mine e un model, atât pentru propria cultură, cât și pentru felul cum au reușit să asimileze, să sintetizeze civilizația occidentală... putem, prin drama lor să evidențiem drama noastră... ei stau incomparabil mai bine, pentru că au mentalul colectiv sănătos... la noi singura clădire rezistentă la cutremur (mă refer la așa zisă Casă a poporului), nu are nimic de a face cu cultura română, o gaură neagră la propriu și la figurat... suntem un spațiu în care utopiile negative se realizează, iar normalitatea despre care vorbesc eu devine utopie...un alt aspect al derivei...

C.F.: Aș adăuga și eu o altă formă a derivei: translația/mutația sat-oraș. Unde și ce crezi că s-a pierdut în această formulă a formei fără fond?

D.D.M.: Iartă-mă că mereu alunec de pe terenul culturii spre cel social - dar aici e drama fratelui meu, țărânul român desțărânat - omul ieșit din satul lui, unde bunul simț al grupului îl ținea într-o bună cuviință, respect față de valoare (cultura măturii în ușă) mutat la oraș, fără saltul calitativ implinit, a devenit ușor, orășeanul neisprăvit, rana noastră deschisă, nevindecată...el ne scrie “la muncă băi!” pe vreun afiș de expoziție...ce mă cutremură pe mine e că am fost o cultură minoră cu o mare cantitate de calitate. La ce s-a ajuns? Aceasta să fie “octava mai sus” a lui Blaga, la care îndemnă spre un salt calitativ și creștere pe verticală? Avem traume mai vechi decât ultimii 60 de ani, ele s-au acutizat doar în sistemul ateu și nu ne putem vindeca fără un diagnostic corect mai întâi...

C.F.: Ziceam la început de speranță, vorba e că moare ultima... Care e „starea de sănătate”? E o lungă agonie cu moarte sigură sau există oscilații optimiste pe graficul EKG-ului?

D.D.M.: Tonul este poate prea dramatic, aș vrea să închei pe o notă mai destinsă, de umor (negru?). Uite, dacă voi avea posibilitatea să-mi desfășor propriul diagnostic și posibilele soluții vor fi valabile spre ieșirea din derivă, unele soluții valabile și la ieșirea din criză - doar ca efect secundar, consecință a vindecării, sunt de acord să fiu plătit cu jumătate din prețul cu care un consultant din străinătate este plătit într-o campanie electorală doar pentru câștigarea unor alegeri. Nu mă aștept să fiu consultat, vreau doar să pun în evidență că puterea, din orice parte vine, nu este interesată de sănătatea - la propriu și la figurat - a acestei vaci care este România, ci de accesul la poziția de muls. Speranța... numai de la Dumnezeu. Dacă nu ne-a abandonat, cu siguranță a păstrat o rămășiță care nu și-a plecat genunchii lui Balaal...

Metamorfoza firelor

de Cora FODOR

Kozma Rozália este artista care cu o elegantă discreție ne introduce în fascinantul univers de forme plămădite cu migală, cutezanță și vervă imaginativă, univers al artelor decorative.

Prin ceea ce elaborează ca pedagog-profesor de educație plastică sau ca prezentă remarcabilă la manifestările din urbea natală- mă refer, în special, la deja cunoscuta manifestare „Ariadnae”- și la expozițiile naționale în

artele decorative, ne creionează o imagine a măiestriei împletirii firelor textile.

Printr-o abilitate și tenace manualitate, slujită de scânteieri vivace de creativitate, artista transfigurează orice bucată de material cu care lucrează, explorând atributele expresive ale acestora, dându-le viață. De la ața de bumbac, la fibrele de in, cânepă, lână, la firele mătăsoase de viscoză și apoi la pigmentii de o calitate a densității și intensității îndelung studiată, totul concertează într-o desfătarea simțurilor, antrenând în special vizualul și tactilul.

Artista reușește să împletească artele, și să prindă între firele orizontale și verticale ale urzelii esența scrisului, invocând *Metamorfozele* lui Ovidiu. Punctul țesut devine literă de poezie, iar fâșia semnelor grecești încadrează transpunerea în formulă personală a percepției transformării lumii sub patronajul zeilor, în virtutea impulsului energiilor cosmice. Cele trei registre verticale închipuite pe fundalul albastru al universului, punctează prin jocul figurilor geometrice această metamorfoză, pornind de la macrounivers spre esență adică spre microunivers.

O altă lucrare care sfidează bidimensionalitatea peretelui, cu o amplă desfășurare orizontală, este cea plină de *Semne cu semnificații*, cu ecouri de ogive medievale. Centrul de interes este direcționat spre locul de întâlnire și interacțiune al eternului binom: femeie-bărbat, puternic vibrat prin policromie.

Benzi statice e o lucrare în care primează culoarea, încălzind sau răcind

imaginea în ansamblul ei prin corespondențele dintre planul terestru și cel celest. Calmul repetiției orizontale e ușor vibrat prin texturarea firelor în relief.

Pe parcursul creației sale, Kozma Rozália decantează idei, reluând adesea temele, până izbutește să integreze subiectul și elementele care compun suprafața într-o viziune unitară cu o mare bogăție de mijloace. Prin reluare, formele de la care pornește se echilibrează în dialogul lor cu golurile, cu spațiul, pentru a crea o lume care, deși pornită de la natură, se constituie într-o nouă realitate. Așa se întâmplă cu simbolul ochiului – în forma sa alveolară - care reapeare păstrând conceptul inițial dar cu o altă rezolvare și în alt context: cel al *Celulelor* cu accent pe culorile vibrante, al *Straturilor* mustind de sevele pământului sau amplificate și pline de volum în *Premoniție*.

În zilele noastre, tapiseria, aspirând la mai multă autonomie, accede la tridimensionalitate, la spațialitate, devenind parte integrantă a mediului arhitectural. Grăitoare în acest sens sunt și o parte dintre lucrările sale suspendate: *Unghiuri de vedere* și *Levitație* care se constituie în puncte de plecare ale motivului ochiului (motiv regăsit și în *Noduri*). Ludicul te prinde în mreje prin intermediul culorilor aerate inducând starea de visare și confort vizual.

Culoarea este pentru artistă prilej de meditație, de exercițiu și de mulțumire. A regăsit în aceasta nu doar lumină, acorduri și armonii grave ori incandescente ci și o anumită stare sufletească. Culoarea strălucitoare e născută dintr-o bucurie a spiritului - *Structuri*, alteori cea gravă, supusă rigorii, apare ca simbol al fecundității pământului în care încolțește speranța - *Spațiu neliniștit*. Tonurile de brun și negru, a căror amintire este stăruitoare, se convertesc în accente dramatice, pentru ca intervenția albastrului, verdelui și oranjului, într-o compoziției solidă, să aducă acalmie.

Pentru a sublinia echilibrul creației sale, în exprimarea sa duală, stă mărturie lucrarea *Ying și Yang*. La fel și cea comună cu artista ceramistă Forró Agnes, ca joc de completare organică a artelor: firele contorsionate ca niște liane, se împietresc în forme spiralate de ceramică.

Lucrările nu sunt pure hazarduri ale materiei; artista are, fără îndoială, simțul deciziei și al rigorii, pe lângă toată starea de receptare poetică a materialelor folosite. O bucurie a facerii, a exercițiului ludic, mereu inventiv și plin de candoare, a forțelor ce tind să devină forme, traversează creația sa.

Parteneri • Parteneri • Parteneri

www.reea.net   www.cnslrfratia-ms.ro

Godard sau cum am descoperit filmul cu adevărat

de Mădălina POJOGA

O analiză asupra lui Godard, unul din cei mai mari regizori ai lumii și care a făcut parte din Noul Val Francez și al filmelor sale nu este un lucru tocmai ușor. Deoarece, oricât de mult ai analiza filmele și oricât de multe eseuri ai scrie, tot mai rămâne ceva de scris, ceva de descoperit într-o anumită scenă. De îndată te va amâna din scrierea eseului pe motiv că nu vei putea niciodată cuprinde tot, chiar dacă ai scrie o carte. Totuși, despre această perioadă a cinematografilor, în special de Godard, îmi voi arăta interesul.

Înainte de a intra cu adevărat în universul Godard trebuie să amintesc negreșit curentul care l-a făcut cunoscut și care a schimbat cinematografia și anume Noul Val Francez.

Încă de când scria la *Cahiers du Cinema*, Godard împreună cu alți viitori regizori, critici și vehemenți cinematografi francezi și nu numai. Acești cinefili au reușit să-și cultive cultura cinematografică în urma deschiderii cineclubului *Le Cinematheque Francais* de Henry Langlois. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial s-au adus foarte multe filme americane în cadrul cineclubului, astfel criticii francezi i-au descoperit pe Orson Welles, Nicholas Ray, Howard Hawks și mulți alții. De altfel, Godard chiar afirma în *Cahiers du Cinema* că Nicholas Ray este cinema-ul. În urma acestui fapt criticii nu s-au mulțumit doar să-și exprime părerile, ci își doreau de asemenea să-și imprime viziunile pe celuloid.

Nu se știe cu exactitate începutul Noului Val Francez. Unii spun că a început cu Agnes Varda (care de fapt nu a făcut parte din Val) sau Claude Chabrol. Dar, personal consider că acesta a existat cu adevărat începând cu *Les quatre cents coups* (1959) de Francois Truffaut și *A bout de souffle* (1960) de Jean Luc Godard. Valul s-a spart la Cannes în anul 1959 la prezentarea filmului lui Truffaut care a avut ca subiect drama unui băiat, Antoine Doinel, interpretat de Jean Pierre Leaud. Filmele lui Truffaut și ale lui Godard sunt repere de bază ale Noului Val Francez. Pentru a demonstra această afirmație putem lua ca exemplu o scenă din *The Dreamers* de Bernardo Bertolucci, mai exact replicile personajului Isa. Aceasta a fost întrebată unde s-a născut și a răspuns: *I was born on le Champs-Elysees. 1959. On le trotuar du Champs-Elysees. And do you know what my very first words were? New York Herald Tribune!* În acel moment apare celebra scenă din *A bout de souffle* în care Michel Poiccard (Jean Paul Belmondo) se întâlnește cu Patricia (Jean Seberg) care vindea ziare. Întreaga scenă semnifică faptul că personajul Isa și fratele ei Theo nu existau înainte de Noul Val Francez, astfel Bertolucci demonstrând că totul a început cu Godard.

Godard este un modernist prin stilul intrinsec al operelor sale. Astfel, o primă viziune a unui film de Godard îți poate trezi emoții superioare. Acestea apar în raport cu o activitate - în cazul de față viziunea filmului - și pot fi intelectuale, estetice, morale. Intelectuale din punct de vedere al dialogului neartificial și al modului în care sunt introduse paradoxuri ca: Nu știu dacă sunt liber deoarece sunt nefericit, sau sunt nefericit pentru că sunt liber sau să devii nemuritor iar apoi să mori și estetice din punct de vedere al tehnicii și al stilului abordat.

Se poate susține că Godard este inaccesibil publicului deoarece filmele lui au un mesaj încifrat și de multe ori spectatorul nu poate privi dincolo de acțiunea în sine pentru a înțelege cu

adevărat ideile acestuia și nu sunt preocupați de mesajul intelectual din spatele întregii opere. La Godard acest lucru este cel mai important. Un exemplu concret este felul în care este folosită muzica în *Une femme est une femme* (1961). Nu pentru a da intensitate momentului sau pentru a influența emoțional spectatorul, ci pentru a arăta că muzica este doar un instrument de influență și pentru a demonstra cum funcționează.

Godard a devenit din punct de vedere al spectatorului, mai greu de digerat atunci când a intrat în faza maoistă, iar acest lucru se poate vedea foarte clar în filmul *La Chinoise* (1967). Stilul pur godardian pe care îl putem regăsi în *A bout de souffle*, *Bande a part*, *Pierrot le Fou* nu corespunde scopului deoarece filmul a devenit unul de propagandă marxistă. Se poate spune (deși e riscant) că Godard a ales în acea perioadă pe primul loc politica în detrimentul filmului. În luna mai a anului 1968 viziunea lui Godard s-a schimbat asupra cinematografilor. Regizorul a afirmat că nu se mai pot face filme, iar faptul că Truffaut a continuat să facă filme cu aceeași pasiune ca la începutul carierei nu a fost neapărat un lucru bun în viziunea lui Godard.

Prietenia dintre Godard și Truffaut a apărut când aceștia scriau la *Cahiers du Cinema*. Godard a afirmat că Francois Truffaut este cel mai bun critic de film care a existat vreodată, iar Truffaut l-a ajutat când a regizat *A bout de souffle*. Din păcate acești doi mari regizori care ne-au dat *Les quatre cents coups*, *Jules et Jim* și *A bout de souffle*, *Pierrot le Fou* sau *Week-end*, au lăsat ca prietenia lor să se ducă de râpă.

Conflictul a izbucnit public în anul 1973 când Truffaut filma *La nuit americaine*. Godard l-a criticat și i-a trimis o scrisoare în care l-a făcut mincinos, iar apoi i-a cerut bani pentru un film pe care îl pregătea. Ca răspuns, a primit din partea lui Truffaut o scrisoare de 20 de pagini în care i-a scris tot ce nu a reușit să-i spună în 15-20 de ani. Din acel moment, cei doi prieteni nu au mai vorbit niciodată unul cu celălalt. Această pagină a fost una tristă în istoria Noului Val Francez, deși amândoi vor fi considerați doi din regizorii cei mai importanți ai curentului din care făceau parte.

În timp ce Truffaut făcea filme despre oameni, Godard făcea filme despre idei în care făcea referiri la cultura pop și folosea citate pentru a arăta ce gândește. De aceea *A bout de souffle* a fost o revelație în cinematografie atunci când a apărut deoarece a reușit să încalce toate regulile scrise și nescrise ale filmului.

Godard a fost un regizor care și-a asumat riscuri și pe care îl analizezi cu capul, în timp ce pe Truffaut cu inima, poate și din cauză că în filmele lui se pune mult accent pe emoții și pe povestea propriu-zisă.

Conchid susținând că Godard nu este un regizor care să facă filme pe placul tuturor. În cazul acesta ori le detești, ori îți plac la nebunie și accepți faptul că Godard, deși a acționat de multe ori într-un mod dăunător numelui său, a fost și este un regizor care a experimentat, a dărâmat bariere și care a reușit să schimbe percepția asupra filmului. Eu am ales a doua variantă și încă mă bucur de decizia luată.

LOGICĂ ȘI FILOSOFIE

de Eugeniu NISTOR

Ca și gramatica și matematica, logica este o *știință formală*, operând cu o serie întregă de abstractizări. *Abstracțiunea*, trebuie să precizăm, este o categorie filosofică opusă concretului, desemnând proprietățile esențiale și generale ale lucrurilor, minus particularitățile lor concrete (senzoriale). Studiile de antropologie culturală ne arată că procesul de abstracțiune s-a rafinat continuu. Încă din cele mai îndepărtate vremuri, gândirea omului trăitor în societățile primitive era bazată mai mult pe imagini și în mai mică măsură pe concepte abstracte. Așadar, el era marcat direct de realitatea înconjurătoare, de care se afla strâns ancorat prin simțurile sale: „Realitatea se reflecta în spiritul său ca într-o oglindă, sau suferind în orice caz o prelucrare conceptuală redusă, față de elaborarea mentală a materialului în conștiința civilizatăului.”¹ Apoi, civilizându-se, acesta s-a îndepărtat tot mai mult de realitatea imediată, creând o alta, cu dimensiuni teoretice, care s-a așezat, în timp, ca o plasă peste existență, făcând ca realitatea să transpară de sub ea foarte vag. Omul civilizației s-a pervertit până-ntr-atât că putem ușor aprecia modul cum „primitivul se atașează direct lumii sensibile, trăind-o, pe când civilizatului se detașează de lumea sensibilă, gândind-o.”² Această trecere de la reacțiile pur instinctuale la reflecție este numită *rațiune* sau *proces de logicizare*. Dar, oare, chiar reprezintă ea un progres pentru ființa umană?! Cercetătorul și savantul Lucien Lewy-Bruhl (1857-1939), sociolog și antropolog francez de marcă, analizând mentalitățile primitive ale unui trib (Bororo), a constatat cum un membru al acestuia s-a declarat a fi, în același timp, și om și papagal (arara) - situație în care sunt clar încălcate principiile elementare ale identității și contradicției. Teza lui Lewy-Bruhl, a *derapajului logic* al insului primitiv - expusă în lucrările sale, *Funcțiile mentale în societățile inferioare* (1910) și *Mentalitatea primitivă* (1922) - a fost socotită, mai târziu, lipsită de temei, dovedindu-se că primitivul avea, de fapt, o rațiune de același fel cu cea a omului modern, în ciuda *participației* și implicării sale la / în ritualurile totemice și ceremoniile religioase specifice. Constatări oarecum similare celor lui Lewy-Bruhl a făcut și etnologul și antropologul (tot francez) Claude Levi-Strauss (n.1908), promotor al analizei structurale, în lucrările sale - *Antropologia structurală* (1958), *Gândirea sălbatică* (1962) și *Totemismul azi* (1965) - dar, de această dată cu cercetări extinse la modul de gândire al unor comunități înapoiate din zilele noastre.

Mentalitatea specifică indivizilor primitivi, care nu au concepte abstracte bine delimitate, bazându-se mai mult pe imagini, reprezintă o bizarerie. Specialiștii au stabilit

că, totuși, logica lor este construită pe structura de Adevăr și Fals, conform schemei A și -A, dar că, uneori, din această contradicție, este evident că tocmai conceptul A nu este clar definit, pentru ca lucrul să nu fie nici A, nici -A. Cercetările lui Lewy-Bruhl și Levi-Strauss sunt elocvente în această privință, ei arătând că există o „vârstă” a omului, când peste mintea lui stăruie o ceață deasă, hipnotică, susceptibilă a fi categorisită chiar „prelogică”.

Însă și savanții secolului XX ne-au pus, uneori, în fața unor constatări paradoxale: cercetând natura electronului, fizicienii au observat cu surprindere *natura duală* sub care se manifestă aceasta: atât sub formă de undă, cât și de corpuscul - sfidând toate legile *logicii bivalente*, clasice, structurate pe două valori: *adevăr și fals*. În aceste situații bizare a trebuit să se recurgă la *logicile polivalente*, în cadrul cărora propozițiile pot lua mai multe valori, precum: *adevăr, fals și o a treia valoare*, adesea cu o semnificație intuitivă. În *Trilogia cunoașterii*, *problematicizând dualitatea undă-corpuscul al luminii*, gânditorul Lucian Blaga arată cu claritate că natura contrară a acestor proprietăți, care se „scindează” în alte însușiri decât cele inițiale (adică în continuitate și energie), l-au îndemnat să recurgă la o metodă proprie de analiză, și anume la *metoda antinomiei transfigurate*.

Utilizarea logicii în analizele și demonstrațiile filosofice, nu înseamnă că aplicabilitatea ei se rezumă doar la atât: încă din antichitate, instrumentarul logic al lui Aristotel urmărea stabilirea unui raport echilibrat între logică și retorică, în vederea construirii unui discurs argumentat, veridic și nemanipulator. Legat de acest aspect, în cursul său de *Logică*, de la 1898 (conținând prelegerile ținute la Universitatea din Iași, în anii 1863-1872, și la cea din București, începând cu 1884), Titu Maiorescu, *spiritul rector* al mișcării junimiste, arată că: „Logica s-a născut din trebuința retorică de a produce convingerea unui discurs în auditoriu”, dar și că, în timp, „deosebirea cea mare, ce desparte Logica de Retorică, nu a putut să rămână ascunsă.”³ Profesorul face apoi distincțiile necesare între cele două științe: în timp ce oratoria urmărește să emoționeze auditoriul, „capul logic, din contra, vrea să convingă mintea rece în mod statornic, indiferent dacă pune în joc emoțiunea trecătoare a simțămintelor și plăcerea estetică...”⁴

Așadar, putem pune *funcțiile logicii în acord* atât cu *filosofia*, cât și cu *oratoria* - cu accentul, aici, mai apăsat pe genul judiciar, unde argumentele în acuzare, în apărare și în stabilirea verdictului trebuiesc umplute cu un însemnat conținut logic. Nu putem trece cu vederea utilizarea logicii în *teologie*, în special pentru analiza unor enunțuri legate de argumentul ontologic

al existenței lui Dumnezeu - prilej continuu de dezbatere aprinse și chiar procese publice, de la scolastici încoace - , după cum nu poate fi ignorată utilizarea ei în *medicină*, începând cu secolul II, d. Chr., când medicul Galien a recurs la raționament pentru stabilirea diagnosticului medical. Mai nou, logica secondează cu succes, ca *metodă ipotetico-deductivă*, *diverse științe empirice*, ca: fizica, chimia, biologia, dar și *unele științe socio-umane*, cum sunt: lingvistica, psihologia, sociologia, istoria, antropologia, economia etc. Mai vechea relație cu *matematica* se completează cu utilizarea procedeeilor logice în *cibernetică*, în activitatea robotică, în inteligența artificială și limbajul programat al computerelor.

Pornind de la mecanismul de întemeiere a unor *inferențe valide* (în latinește *inferre* = a duce, a introduce) și de descoperire sau respingere a unor *inferențe nevalide*, putem vorbi, în fond de două discipline distincte: I.- *Logica formală clasică sau Logica generală* și II.- *Logica modernă sau Logica simbolică* (numită și *Logică matematică sau Logică*).

În încheiere să constatăm că într-o carte fundamentală a științelor umaniste contemporane, în *Tractatus Logico-philosophicus* (publicată la Leipzig, în 1921), filosoful Ludwig Wittgenstein, recunoscut drept unul dintre reprezentanții filosofiei semantice (o tendință în filosofia modernă, de natură neopozitivistă), face următoarele aprecieri, în propoziția 6.13: „Logica nu este o disciplină, ci o imagine oglindită a lumii. Logica este transcendentă” (adică *a priori!* - n.a.) 5; completându-și, apoi, aprecierile, în propoziția 6.33: „Nu credem *a priori* într-o lege a conservării, ci cunoaștem *a priori* posibilitatea unei forme logice.” 6

Putem recunoaște acum, în vecinătatea concepțiilor tari ale lui Wittgenstein, și, totodată, putem conchide că dacă Filosofia este știința absolutului, atunci Logica este metodologia acesteia, adică propedeutica, care veghează ca ideile și teoriile emise să aibă rațiune și consistență și să nu alunece în nepermise contradicții!

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Anton Dumitriu - *Istoria logicii, vol. I*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Tehnică, București, 1993, p. 30.
2. Ibidem.
3. Titu Maiorescu - *Logica* (curs tipărit), București, 1898, p. 8.
4. Ibidem.
5. Ludwig Wittgenstein - *Tractatus Logico-philosophicus*, traducere, cuvânt introductiv și note de Alexandru Surdu, Ed. Humanitas, București, 1991, p. 112.
6. Ibidem, p. 115.

Odihnă, noapte, uitare

(Continuare din pag. 1)

Trebuie observat că reflecțiile eseistului despre odihnă nu se situează doar într-un orizont teoretic sau filosofic. Dimpotrivă, ele sunt legitimate și de timbrul confesiv pe care îl capătă enunțurile, de încărcătura afectivă pe care o conțin cuvintele, de reverberațiile evocatoare ale frazei. A doua parte a cărții, *Noaptea* e configurată prin recursul la principiul comparației cu resorturi dialectice, regimul nocturn al ființei având un rol vindecător, întregitor și regenerativ, dar, pe de altă parte, el fiind asociat și cu unele avataruri ale clandestinității sau ale ocultului, în care se pot descifra abuzuri, crime, comploturi. Referindu-se la metamorfozele nocturne ale teatralității, George Banu subliniază fascinația pe care nocturnul a exercitat-o asupra teatrului. Excursurile eseistului în diverse domenii culturale (teatru, filosofie, pictură, poezie) sunt realizate prin intermediul unei scriituri fascinate de analogii și de corespondențe, o scriitură care îmbină aluzia și paradoxul, digresiunea și verva analitică, într-un stil disponibil și mobil, ce profită și de irizările expresive ale cuvintelor, dar și de relieful trăirilor, de accidentele efemere ale afectelor.

Uitarea, a treia parte a cărții lui George Banu beneficiază de un incipit construit după toate legile narativității. Sunt inventariate circumstanțe și ipostaze ale uitării, atât din registrul medical, cât și din cel spiritual. Chiar dacă uitarea estompează sau, uneori, anihilează trăirile trecute, trecutul ființei, ea nu poate aboli bucuria făpturii de a trăi plener clipa. De altfel, între uitare și plecare, se pot identifica unele inflexiuni și accente semantice comune.

Temele juxtapuse de scriitura fluidă a lui George Banu în *Trilogia îndepărtării: odihna, noaptea, uitarea* alternează, într-un discurs fragmentar, eliptic și suplu, speculația filosofică, aforismul, citatul, comentariul teoretic sau anecdotic, legitimând un mod superior de a înțelege lumea și propria aventură existențială. Scriitura lui George Banu, fragmentară și aluzivă, mizează, înainte de toate, pe fluiditatea reveriei îndrăgostite de formele lumii și de aluviunile trecutului, de reflexele amintirii și de irizările intertextuale ale temei fundamentale abordate: *îndepărtarea*. Meditațiile lui George Banu sugerează, dincolo de anvergura lor ideatică, o dialectică subtilă a apropierii și depărtării, cu semnificații ontologice și gnozeologice indiscutabile. Eul aflat în intervalul subtil dintre contrarii își asumă cu luciditate propria condiție, considerând, pe bună dreptate, că „a te odihni înseamnă a merge la întâlnirea cu tine însuși”, a-ți regăsi esența cea autentică, legitimă și adâncă.

Seri duhovnicești

de Iulian BOLDEA

O inițiativă care mi se pare remarcabilă, în contextul unei societăți tot mai preocupate de aspectele pragmatice ale existenței și în condițiile unei laicizări pronunțate a vieții noastre socio-culturale, este cea promovată de Biserica „Sfânta Ana” din Târgu-Mureș. *Serile duhovnicești*, care se desfășoară de câțiva ani aici, sub coordonarea preotului paroh Emil Maier și a preotului Cătălin Maier se constituie în tot atâtea întâlniri spirituale cu reverberații afective deosebite, în cadrul cărora sunt supuse atenției credincioșilor teme de adânc răsunset ale teologiei creștine ortodoxe. Invitați în cadrul acestor reuniuni de suflet au fost, de-a lungul timpului, pr.prof. Constantin Necula (*Creștinul în biserică și în afara bisericii*), părintele Arhimandrit Teofil Tia, conferențiar la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia (*Simțirea lui Dumnezeu în Ortodoxie*), Pr. Prof. Dr. Emil Jurcan, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia (*A trăi în mod liturgic, într-o lume aliturgică*), Nicolae Jan, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia (*Să nu vă despărțiți de împărtășanie*) etc. Invitatul din această săptămână al *Serilor duhovnicești* este Pr. Constantin Necula, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă Andrei Saguna din Sibiu (*Postul și pedagogia Duhului Sfânt*). Inițiativele de acest tip nu pot decât să insufle credință și har, într-o societate în care valorile autentice se degradează progresiv și iremediabil.

Schiță în cărbune

Leon Baconsky

(Continuare din pag. 1)

Lecturile sînt sobre, exacte, corecte. Structură de protret istorico-literar au însă și recenziile sau profilurile dedicate unor personalități. Victor Felea și Aurel Gurghianu au, la Baconsky, cite o monografie *in nuce*. Comentariile sînt întotdeauna informate asupra a ceea ce s-a mai spus și critica lui Baconsky e un, pe fond, dialogică. Observațiile personale se împletesc fără ruptură cu cele strînse din referințele critice și ele sînt exprimate adesea memorabil (Gurghianu e un „sentimental fără sentimentalism”, iar la Felea „reveria are accente /.../ bovarice” etc.). Mai în largul său se simte Baconsky acolo unde subiectele îi îngăduie să-și desfășoare, cu discreție, erudiția (în eseurile dedicate lui Sadoveanu, Goga, Emil Isac, Adrian Maniu). Spiritul de rezumat dă cele mai bune rezultate în cercetări de tipul „Octavian Goga în critica literară a vremii”, de unde Baconsky extrage esențialul. Cartea cuprinde un triptic de asemenea cercetări (Emil Isac și Adrian Maniu sînt ceilalți doi) foarte scrupuloase, care repertoriază toate momentele și numele semnificative ale exegezei (dar le inventariază, practic, pe toate). Cîtă aplicație – și suflet – pune Baconsky în cercetările „pozitiviste” se vede îndeosebi în studiul „Un manuscris bacovian necunoscut”, în care valorifică un „voluminos caiet” rămas de la Bogdan-Duică și în care sînt transcrise, chiar de Bacovia, peste o sută de poeme – din care Baconsky se oprește asupra variantelor.

Rigoase, tot cu mîna de istoric, sînt și recenziile, îndeosebi cele referitoare la ediții ale unor opere clasice. Observațiile sînt, în asemenea cazuri, și tehnice, dar și promovate în interpretări nuanțate. Ca orice istoric, și Baconsky se simte constrîns în cadrele recenziei, pe care, de altfel, o împinge sistematic spre dimensiunile unui studiu (ori măcar spre cuprinderea problematică a unui studiu). Rigoarea îl forțează uneori să treacă peste gentilețe și atunci nu ezită să listeze erorile strecurate în cartea comentată (de pildă în cea a lui Al. Oprea despre Istrati). Dar chiar și aceste observații sînt făcute în spiritul „îndreptării”, într-o critică egală, respectuoasă și scrupuloasă.

Opera:

Marginalii critice și istorico-literare, București, 1968.

Traduceri:

Prosper Mèrimée, *Cronica domniei lui Carol al IX-lea*, București, 1963; Marcel Brion, Rembrandt, București, 1973 (în colab. cu Rodica Baconsky); Jean-Marie Casal, *Civilizația Indusului și enigmatul sale*, prefață de Constantin Daniel, București, 1987 (în colab. cu Rodica Baconsky); Maurice Rheims, *Infernul curiozității*, I-II, București, 1987 (în colab. cu Rodica Baconsky).

Ediții îngrijite:

Stejar Ionescu, *Domnul de la Murano*, București, 1971; Gib I. Mihăiescu, *Teatru*, București, 1973.

Referințe critice:

Ov. S. Crohmălniceanu, în *România literară*, nr. 4/1969; M. Petroveanu, în *Steaua*, nr. 5/1969; Const. Ciopraga, în *Cronica*, nr. 35/1969; Gh. Jurma, în *Orizont*, nr. 9/1969; Mircea Zăciu, în *Tribuna*, nr. 19/1971; Victor Felea, în *Tribuna*, nr. 40/1973; Viorica Guy Marica, în *Steaua*, nr. 9/1989; Cornel Robu, în *Dicționarul scriitorilor români, A-C*, București, 1995; Mircea Popa, în *Dicționarul general al literaturii române, A-B*, București, 2004; Aurel Sasu, *Dicționarul biografic al literaturii române*, Pitești, 2006; Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mîine*, București, 2009.

CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI

Str. Unirii, nr. 10

Tel.fax. 0231/ 536322; e-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com

REGULAMENTUL

de organizare și desfășurare a **Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciense „Porni Lucaefărul...”, ediția a XXX-a, 10-13 iunie 2011, Botoșani**

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Editurile Junimea și „Convorbiri Literare” din Iași, precum și cu revistele de cultură „Convorbiri literare”, „Poezia”, „Dacia Literară”, „Feed beack”, „Viața Românească”, „Familia”, „Vatra”, „Euphorion”, „Steaua”, „Hyperion”, „Conta”, „Semne”, „Poesis”, „Lucaefărul de dimineață”, „Porto-franco”, „Ateneu”, „Cafeneaua Literară”, „Argeș”, „Bucovina Literară”, „Antares”, Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor din România, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova și APLER, organizează, în perioada 10-13 iunie 2011 Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciense „Porni Lucaefărul...”, ediția a XXX-a.

Concursul își propune să descopere și să promoveze noi talente poetice și critice și se adresează, astfel, poezilor și criticilor literari care nu au debutat în volum și care nu au depășit vârsta de 40 de ani.

Concursul are trei secțiuni:

POEZIE:

1) **Carte publicată – debut editorial:** – Se vor trimite 2 (două) exemplare din cartea de poezie apărută în intervalul 10 mai 2010 – 10 mai 2011. Vor fi acordate 2 premii: a) „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a USR și al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova.

2) **Poezie în manuscris (nepublicată)** - Se va trimite un print (același volum și pe un CD – un singur exemplar!) în 3 exemplare, care va cuprinde cel mult 40 de poezii semnate cu un moto. Același moto va figura și pe un plic închis în care vor fi introduse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon. Se vor acorda două premii care vor consta în publicarea a câte unui volum de poezie de către Editurile Junimea și „Convorbiri literare”, cu sprijinul financiar al APLER. Juriul are latitudinea, în funcție de valoarea manuscriselor selectate, să propună spre publicare și alte manuscrise, în funcție de disponibilitatea editurilor prezente în juriu. Manuscrisele care nu vor primi premiul unei edituri vor intra în concurs pentru premiile revistelor implicate în jurizare, reviste care vor publica grupaje de poezii ale poezilor premiați. Toți poezii selectați pentru premii vor incluzi într-o antologie editată de instituția organizatoare.

3) **Interpretare critică a operei eminesciense:** - Se va trimite un eseu de cel mult 15 pagini în 3 exemplare (în copie și pe un CD), semnat cu un moto. Același moto va fi scris pe un plic închis în care vor fi incluse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon. Se vor acorda premii ale unor reviste literare implicate în organizare. Eseurile premiate vor fi publicate în revistele care acordă premiile și în antologia editată de instituția organizatoare.

Festivitatea de premiere va avea loc la Botoșani în ziua de 11 iunie 2011.

Organizatorii asigură concurenților cheltuieli de masă și cazare.

Lucrările vor fi trimise, până la data de 10 mai 2011, pe adresa:

CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI, Str. Unirii, nr. 10, Botoșani.

Relații la tel. 0231-536322 sau e-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com.

PS. Nu se primesc grupaje pe e-mail!

DIRECTOR,
Prof. ION ILIE

REFERENT,
GELLU DORIAN

Editorial

de **Adrian A. GIURGEA**

Mergem mai departe. Pentru că iubim literatura și arta

Iată-ne ajunși la numărul 12. La colț de stradă, acum un an, unii ne cântau deja prohodul afirmând că „LitArt” va înceta să mai apară după cel mult trei numere. I-am dezamăgit pe ei, însă sper că am satisfăcut pretențiile Dvs. atât prin faptul că nu am încetat aparițiile lunare, cât mai ales prin calitatea materialelor publicate. Cu sprijinul iubitorilor de literatură și artă, revista „LitArt” a mers așadar mai departe (sper că își va continua drumul și după această aniversare) și a ajuns în mâinile a mii de oameni, fiind practic singura publicație de literatură și artă din Mureș care se tipărește, în vremuri de criză, în 1500 de exemplare și se difuzează gratuit, dar care poate fi, și a fost deja, accesată de cititorii de limbă română din toate colțurile planetei prin intermediul internetului.

Editarea și tipărirea unei publicații de literatură și artă care să se distribuie gratuit, ca o platformă de exprimare deschisă celor cu simț artistic și celor iubitori de cuvinte, acum, când pare că se citește din ce în ce mai puțin și când au apărut tot mai mulți autori din tagma lui Nar-

cis ce își scriu propriile „reviste”, sau când orice compunere scrisă de elevii de ciclu primar este tipărită în volum pentru a fi mai apoi vândută speculativ de editori-bișnițari „autorilor” dornici la vârste fragede să își regăsească numele între pereții unor cărți, este un demers deloc ușor. Am considerat însă ca fiind o obligație pe care mi-am asumat-o în încercarea de a arăta că se poate și altfel. Că avem nevoie și de artă, și de literatură. Și am reușit, cred eu, dar doar datorită celor ce au venit în sprijinul acestei idei, fie financiar, fie prin textele transmise spre publicare sau pur și simplu prin lectură. La ceas aniversar țin să le mulțumesc tuturor și să le spun că am convingerea că gestul lor și al nostru deopotrivă nu este în van.

La un an de la prima apariție a „LitArt”, colectivul redacțional a suferit modificări. Au fost colaboratori care au obosit repede sau, din contră, care au venit cu vervă alături de noi din toate colțurile țării și chiar din afara României.

Cel mai mare câștig pentru noi, și mă refer aici la editor și cititori deopotrivă, consider că îl con-

stituie sprijinul pe care reputatul critic literar Al. Cistelecian a hotărât să ni-l acorde în demersul nostru de a aduce în fața cititorului texte de înaltă clasă. Mai mult, criticul mureșean Al. Cistelecian a acceptat să facă parte din colegiul onorific al „LitArt”, alături de Cornel Moraru, Iulian Boldea, Zeno Ghițulescu și Eugeniu Nistor. Le mulțumesc tuturor pentru suportul moral acordat în realizarea acestei publicații ai cărei cititori s-au înmulțit constant.

În final spun doar atât: mergem mai departe pentru că iubim literatura și arta și pentru că încă mai sunt oameni care știu că „dăruind vei dobândi” și înțeleg că viitorul stă și în educarea simțului estetic al generațiilor ce vin din urmă.

Poetul Gheorghe Păcurar a plecat dintre noi pentru a-și spune poeziile în ceruri. Redacția LitArt îi aduce un ultim omagiu invitându-vă să îi citiți poemele, ca semn de aducere aminte.

Dumnezeu să îl odihnească în pace!

Reflecții, aforisme, paradoxuri

de Zeno GHIȚULESCU

Poezia speculativă a limbajului nu poate acoperi largă arie a sensibilității umane.

...

Mediocritatea poeziei de azi este rezultatul ignorării instinctului creativ ce-și are rădăcinile în viață.

...

Bucuria contemplativă este cea care pune în relief valoarea expresiei poetice.

...

Orice operă nouă schimbă modul de ierarhizare a valorilor din trecut.

...

Tensiunea interioară a textului este factorul ce face diferența între o înșiruire de cuvinte monotone și o poezie adevărată.

...

Jocul pur al cuvintelor, oricât de strălucitor, nu este decât un foc de paie dacă nu poartă un sens ființial.

...

Sunt insuportabile femeile care din orgoliu sau suficiență își afișează tabieturile peste răbdătorul, întinsul dialog.

...

Dictatura consideră individul un produs de serie pe bandă rulantă menit să fie folosit un timp și apoi, fără drept de ripostă, să ajungă la lada de gunoi.

Memoria tiparului

Paradoxul nașterii presei în limba română la Târgu-Mureș

Până la Marea Unire, Târgu-Mureșul a fost un oraș cu gazetari activi, dar fără presă românească. Avea gazetari consacrați pentru că, în lipsa unor canale locale de exprimare, personalitățile culturale ale orașului au găsit alte modalități de comunicare cu țara, colaborând cu publicațiile din restul Transilvaniei și din Vechiul Regat și conferind astfel orașului, până la Marea Unire, un statut de „correspondent”¹. Nu avea însă o presă în limba română întrucât, timp de aproape un secol după apariția primul ziar românesc în Ardeal – *Gazeta de Transilvania*, scoasă cu mari sacrificii în 1838 de Simion Bărnuțiu la Brașov² – orașul de pe Mureș nu a existat din punct de vedere publicistic.

Din cauza realităților social-istorice din vechea capitală a secuilor, nici un ziar în limba română nu a putut apărea aici până la Marea Unire. Iar momentul 1918 poate fi evocat doar simbolic drept pragul care a marcat nașterea presei târgumureșene românești, întrucât în realitate, primul ziar local în limba română, *Ogorul*³, avea să apară aici abia în noiembrie 1920, când la Târgu-Mureș apăreau 22 de periodice în limba maghiară⁴.

Așadar, din punct de vedere jurnalistic, Târgu-Mureșul a valorificat Unirea cu un decalaj de doi ani. Un fapt paradoxal dacă avem în vedere că tipărirea unui ziar românesc la Târgu-Mureș era un deziderat încă de pe vremea revoluției pașoptiste și că toate celelalte mari centre ale Transilvaniei reușiseră să tipărească, dincolo de rigurile politice și de cenzură, propriile organe de presă românești.

Motivele care explică acest aparent paradox par a fi în esență, de natură sociologică și economică, după cum reiese din argumentele formulate de gazetarii epocii în *Almanahul presei române pe 1926*.

Pe de o parte, Unirea determină în mentalul colectiv românesc o reacție firească de relaxare, de regrupare și redefinire a obiectivelor în contextul noilor realități sociale și politice, după încrâncenarea îndelungatei lupte de includere a Ardealului în cuprinsul statului național român. Ion Agârbiceanu,

primul președinte al Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat constituit în 1920 la Cluj, vorbea chiar de răsturnarea echilibrului social după 1918: „Ziaristica e expresiunea stării de spirit a unei societăți într-o anumită epocă. [...] S’ a schimbat însăși structura socială, s’ au schimbat preocupările principale ale societății. Marele ideal atins, s’ a răsturnat un întreg echilibru moral: au pornit să se evidențieze apetiturile de ordin material în locul aspirațiilor de ordin național, cultural ori moral.”⁵ Prin urmare, și la Târgu-Mureș, preocupările legate de consolidarea legislativă, organizatorică, administrativă a Marii Uniri erau mult mai stringente.

Pe de altă parte, spre deosebire de dezvoltarea explozivă a presei centrale, publicațiile locale și regionale aveau să lupte de-a lungul întregii perioade interbelice cu mecanismul economic încă imatur al presei românești și cu „scumpetea enormă a tiparului”, subliniată de asemenea în epocă de liderul ziaristilor ardeleni, Ion Agârbiceanu. Aceste elemente au făcut o aventură din orice debut și au acționat astfel încât existența scurtă a publicațiilor a devenit chiar o caracteristică a perioadei în care, după expresia istoricului Ion Chinezcu, cele mai multe dintre revistele apărute „n’ au știut sau n’ au putut să-și dureze o existență mai îndelungată de un an sau doi.”⁶

Nașterea întârziată a presei românești la Târgu-Mureș avea să determine însă un proces accelerat de maturizare, de ardere a etapelor, în scopul recuperării decalajului inițial. Afirmarea deplină a jurnalisticii târgumureșene se produce astfel în cel de al treilea deceniu interbelic, când, deși statisticile plasează încă orașul pe un loc secundar în ansamblul jurnalisticii ardelenine⁷,

dinamica gazetăriei mureșene a generat colecții fascinante și profiluri jurnaliste memorabile, o adevărată școală a presei mureșene, cum o numește criticul Cornel Moraru.⁸

¹ Istoricul Vasile Netea subliniază în *Introducere la vol. Publicațiile periodice mureșene 1795-1972*, Dimitrie Poptămaș, Mózes Júlia, Biblioteca Județeană Mureș, Târgu-Mureș, 2000, p. 9, că „deși lipsiți de avantajele unei prese locale, românii mureșeni n’ au rămas totuși în afara mișcării publicistice a vremii, fiindcă ceea ce n’ au putut face acasă la ei, au făcut cu insistență la celelalte publicații românești transilvănene.”

² Ioan Lupaș, *Din trecutul ziaristicii românești, în vol. Istoria presei române*, antologie de Marian Petcu, Ed. Tritonic, Buc., 2002, p. 141-142.

³ *Ogorul*, „foaie economică și socială” editată de Federația co-

operativelor din Târgu-Mureș, era o publicație săptămânală socială, informativă și culturală axată pe problematica revigorării economice în urma războiului, prin cultivarea năzuințelor cooperatiste și susținerea reformei agrare, având între colaboratori pe Ioan Buzea (redactor responsabil), Ion Bozdog, Vasile Berbecaru Muntenescu, Ioniță Suciș, Teodor Megieșan, cărora li s’ au alăturat pentru partea literară un grup de scriitori din Cluj, în frunte cu Ion Agârbiceanu. Denumirea ziarului, explica articolul-program, reflecta intenția autorilor de a scrie în spiritul educării civice a sătenilor, în scopul progresului pentru care e nevoie de cunoaștere la fel cum omul are nevoie de pâinea cea de toate zilele, planta de lumina soarelui iar ogorul de ploaia binefăcătoare. Apariția acestui prim ziar independent din istoria Târgu-Mureșului a fost prefațată de apariția în 1919 a publicației oficiale județene *Murăș-Turda* (1919-1949) și de tipărirea publicației *Românul târnăvean* între 1910-1914 la Dicosânmărtin (azi Târnaveni), oraș aparținând în epocă județului Târnavă-Mare, dar înglobat peste timp arealului de spiritualitate mureșean. (Vasile Netea, op. cit, p. 15, 9 și 18).

⁴ Vasile Netea, op. cit, p. 7.

⁵ I. Agârbiceanu, *Greutățile presei române din Ardeal*, în *Almanahul Presei Române pe 1926*, Editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat, Cluj, 1926, pp. 115-117.

⁶ Ion Chinezcu, *Aspecte din literatura maghiară ardelenă* (1919-1929), Editura Revistei „Societatea de mâine”, Cluj-Napoca, 1930, p. 9.

⁷ Într-o ierarhie a principalelor centre de presă ardeleni în primul deceniu interbelic, realizată în funcție de numărul de periodice editate de fiecare oraș în 1924 și respectiv, 1928, istoricul Ovidiu Pecican plasează Târgu-Mureșul pe poziția a șaptea din 8, după Cluj, Timișoara, Arad, Sibiu, Oradea, Brașov, înaintea orașului Satu-Mare (Ovidiu Pecican, *Identitate și strategii: istorici transilvăneni interbelici (1918-1945)*, în *România interbelică: istorie și istoriografie*, Ovidiu Pecican (coord.), Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010, p. 273).

⁸ Cornel Moraru, *Cuvânt înainte la vol. Melinte Șerban, Mărturie prin vreme*, Târgu-Mureș, Tip. Mediaprint, 1999, p. 6.

Angela MĂGHERUŞAN PRECUP

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la SC BAPAGENCY SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: Editura „MUREȘ” și www.cultura.inmures.ro

Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, I. SUCIU MOIȘA, Ovidiu I. POP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro
Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.